

Medlemsstaternes formål med dannelsen af Atlantpagten var, som udenrigsminister Gustav Rasmussen formulerede det i sin forelæggelsestale i Folketinget den 22. marts 1949, »at sikre deres folks frihed, fælles traditioner og kultur, hvilende på demokratiets og den personlige friheds grundsætninger og på lov og ret. Deres stræben efter at fremme stabilitet og velfærd i det nordatlantiske område. Og de er besluttede på at forene deres kræfter til kollektivt forsvar og til bevarelse af fred og sikkerhed«.

Målet var således fra starten bredere end blot at etablere et forsvar mod en eventuel sovjetisk aggression, om end dette for alle parter naturligvis spillede en central rolle. Med optrapningen af konflikten i forhold til Sovjetunionen og dannelsen af selve organisationen NATO med fælles øverstkommanderende og en integreret militær kommandostruktur kom dette bredere formål mere og mere til at glide i baggrunden.

Når NATOs fremtid skal vurderes, er det imidlertid vigtigt ikke at glemme disse grundsætninger, som også i dag er en vigtig del af alliansens grundlag. Alliancen har vel på den ene side ikke eviggyldig karakter, men på den anden side: Skulle den sovjetiske trussel ophøre med at eksistere, er dette ikke umiddelbart ensbetydende med, at behovet for alliansen er faldet bort. Men et ændret trusselsbillede må naturligvis medføre ændringer i strategi, styrkesammensætning, organisation m.v., som man også har set det komme til udtryk i deklarationen fra NATO-topmødet i London i juli 1990.

Nye udviklinger

NATO-områdets betingede udvidelse mod Øst til Oder-Neisse-grænsen, tilbagetrækning af sovjetiske styrker fra Central- og Østeuropa og gennemførelse af en CFE-aftale udgør de konkrete forudsætninger for ændringer af NATOs militære strategier og strukturer. De væsentlige elementer i disse ændringer vil være en opgivelse af det fremskudte forsvar, som det hidtil har været praktiseret, og en mindre vægt på kernevåben, således at deres karakter af afskrækkelsesvåben tydeliggøres. Som nævnt i London-deklarationen tænkes der desuden i forbindelse med generelle nedskæringer på etablering af hjemmobile og fleksible enheder, som forudses i stigende grad at blive etableret som multinationale korps sammensat af nationale enheder. Reduktion af styrker og beredskab in-

debærer endelig, at NATOs fremtidige strategi i højere grad må være indrettet på at kunne genoprette den nødvendige militære styrke, hvis en ny trussel skulle opstå. Baggrunden for at kunne gå over til en sådan retableringsstrategi er, at NATO i givet fald må forventes at have lang tid til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger, dvs. genopstilling og mobilisering af styrker og nyfremstilling af militær udrustning ved omstilling af den industrielle produktion.

Et af NATOs problemer i fremtiden vil antagelig være, at alliansen fortsat vil symbolisere en militær opdeling af Europa med en grænse ikke længere ved Elben, men ved Oder-Neisselinjen. En sådan vedvarende opdeling af Europa vil af mange blive betragtet som kunstig og diskriminerende, nu da de central- og østeuropæiske stater ikke længere er kommunistisk beherskede og ikke kan anses for at medvirke til at true NATO-staterne.

Til dette er at sige, at NATO for mange, også i Central- og Østeuropa, har stået for stabilitet og forudsigelighed, egenskaber som må formodes at have gjort deres indflydelse gældende under de fredelige revolutioner, der har kendetegnet udviklingen i Central- og Østeuropa det sidste år og bidraget til, at afviklingen af de kommunistiske regimer ikke medførte en international krise. Flere af de central- og østeuropæiske stater har også tilkendegivet, at de gerne havde søgt om NATO-medlemskab, hvis ikke de politiske omkostninger i forhold til Sovjetunionen havde været for store.

NATO-samarbejdet har gennem årene ikke været uden interne modsætninger af til tider ganske dybtgående karakter. På intet tidspunkt har det imidlertid været muligt for de europæiske lande at opstille et realistisk alternativ til NATO, og også i overskuelig fremtid vil den stabilitet, som NATO står for, være et gode, som vanskeligt kan erstattes gennem andre sikkerhedsstrukturer. Stabiliteten må ses som produkt af værdifællesskabet mellem de vestlige lande og den række funktioner, som NATO udfylder. Blandt disse er de vigtigste:

Afskrækkelse og krisestyring

Intet vesteuropæisk land ville alene eller sammen med nogle få andre kunne afbalancere Sovjetunionen militært. Dette følger alene af den geostrategiske ulighed mellem Sovjetunio-